

КУПЧИК О. Р.,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри історії
для гуманітарних факультетів
історичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ПРОКОПЧУК Л. В.,
кандидат історичних наук,
викладач кафедри дипломатичної
та консульської служби
Дипломатичної академії України
при МЗС України

УДК 94 (100)

УСРР У РАДЯНСЬКІЙ МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ (1919–1923 рр.)

У статті проаналізовано участь української радянської республіки у міжнародній політиці на початку 20-х років ХХ ст.

Подано аналіз диверсифікованого підходу з боку радянського керівництва до надання повноважень делегації УСРР під час міжнародних конференцій та двосторонніх переговорів.

Ключові слова: Раднарком, радянські республіки, зовнішня політика, радянська дипломатія, радянська делегація УСРР, РСФРР, дипломатичні відносини, міжнародна конференція, ВУЦВК, ЦК РКП(б), НКЗС УСРР, меморандуми, фінансово-економічна комісія, прес-аташе, політичні домовленості, Рапальський договір, Гаазька конференція, Лозаннська конференція, Генузька конференція, Антанта, нота протесту.

Дослідження ролі УСРР у радянській міжнародній політиці в 19–23 рр. ХХ ст. є надзвичайно актуальним завданням саме зараз, коли Україна, здобувши незалежність, проводить свій зовнішньополітичний курс. Адже за часів існування Радянського Союзу це питання не могло об'єктивно вивчатися та обговорюватися науковцями. Сучасні ж науковці аналізують проблему становлення української радянської державності, але зовнішньополітичний аспект даної тематики, як правило, не досліджується. На сучасному етапі розвитку України її зовнішньополітичні орієнтири, залежно від внутрішньої ситуації і міжнародного становища, періодично корегуються та змінюються. Передумовою розуміння цілісної картини історії зовнішньої політики України є поєднання досвіду минулого й сьогодення, врахування прорахунків та здобутків. Тому одним з прашочергових завдань є наукове переосмислення зовнішньої політики України радянської доби.

Методологічною основою дослідження є проблемно-хронологічний метод, який дав змогу розглянути зовнішню політику в окремих її компонентах, аналітичний метод, порівняльно-історичний метод, ретроспективний метод та інші.

Централізація влади була головною з ознак у взаємовідносинах РСФРР з іншими радянськими республіками. Не вирізнялася й УСРР. Особливо пильно цього курсу російський раднарком дотримувався у сфері взаємин із зовнішнім світом. Спочатку де-факто, а після утворення СРСР, і юридично він закріпив право на це виключно за собою. Але до цього, на початку 1920-х років уряд РСФРР ще не міг повністю контролювати усі напрями державної політики республік. Це стосувалось сфери зовнішніх взаємин, її складовій – двосторонній міждержавній відносини (власне зовнішня політика), уряду радянської України залишили деякі права, тоді як у галузі міжнародної діяльності про жодні повноваження не могло бути й мови.

Саме міждержавні двосторонні (чи тристоронні, за участю з РСФРР) відносини радянської України на початку 1920-х років з іноземними країнами висвітлювали радянські вчені.¹ Предметом досліджень сучасних українських істориків також були форми і методи суто зовнішньополітичної діяльності². Її місце і роль у державному будівництві радянської України вивчали й іноземні науковці³. Водночас участь УСРР у радянській міжнародній політиці здебільшого не аналізувалась. Тому, **метою статті** є простежити місце і роль УСРР у радянській міжнародній політиці до утворення СРСР.

Слід нагадати, що вперше уряд УСРР, за згодою і спільно з РСФРР, взяв участь у мирних переговорах і укладенні 12 жовтня 1920 року Прелімінарної мирної угоди з Польщею. Тоді радянська Україна вперше виступила учасником дипломатичних переговорів такого високого рівня. Цим радянська влада прагнула запевнити у «незалежності і суверенітеті» УСРР. І українське законодавство декларувало міжнародно-правовий статус республіки, як суб'єкта міжнародних відносин. Конституція УСРР від 10 березня 1919 року⁴ закріплювала за нею «право проводити безпосередні відносини з урядами іноземних держав». Щоб у цьому не сумнівалися, уряди УСРР і РСФРР 28 грудня 1920 року уклали ще «Робітничо-селянський договір між РСФРР і УСРР». Він започаткував між ними міждержавні стосунки. Угода констатувала взаємну незалежність сторін договору, встановлення між ними дипломатичних відносин⁵.

Хоча й з дозволу РНК РСФРР, але радянська Україна вдало скористалася можливістю налагодити двосторонні міждержавні відносини з країнами Європи⁶. Водночас цікаво, якою за характером була її участь у радянській міжнародній політиці?

Першою міжнародною конференцією, в якій УСРР взяла участь, стала – Генуезька (квітень – травень 1922 року). У ній УСРР виступила спільно з іншими радянськими республіками, в тому числі РСФРР⁷. В ході підготовки до неї, щоб вдало протистояти там західній коаліції, політбюро ЦК КП(б)У 23 січня 1922 року погодилось з пропозицією ЦК РКП(б) організувати єдину «радянську» делегацію. А 24 січня президія ВУЦВК уповноважила голову – Г. Петровського взяти участь у нараді голів ЦВК радянських республік, що скликалась урядом РСФРР для вироблення спільної позиції по конференції. 22 лютого 1922 року вони підписали протокол, за яким передали РСФРР право захищати у Генуї інтереси інших республік, укладаючи від їх імені договори.

Таким чином, УСРР доручила росіянам представляти її інтереси на Генуезькій конференції⁸. Це зумовило думку, що уряд РСФРР усунув УСРР від безпосередньої участі у ній⁹. Але треба знати, що Захід з радянських республік до Генуї запросив лише радянську Росію, а проводити переговори з УСРР та іншими радянськими республіками, не визнаючи їх навіть де-факто, відмовлявся¹⁰. Уряд УСРР до Генуї на переговори не запрошували, а тому участі у ній він брати не міг і розмови про те, що делегацію від УСРР усунули не відповідають дійсності. В результаті, організація РСФРР єдиної загально-радянської – де-факто, і російської – де-юре, делегації (хоча вона могла цього й не робити) підтверджує протилежне: РСФРР тоді треба було хоча б офіційно залучити до роботи конференції представників інших радянських республік. Це мало неабияке значення для останніх.

Представляти на конференції інтереси УСРР, в складі загально-радянської делегації, доручили голові РНК і НКЗС УСРР – Х. Раковському (постанова ВУЦВК від 27 січня 1922 року, ВЦВК від 28 січня і рішення наради представників союзних республік від 22 лютого 1922 року)¹¹. Там він брав участь у дипломатичних переговорах із західними державами, зокрема вручав їм радянські меморандуми, пояснював їх, представляв радянську делегацію у фінансово-економічній комісії. А також виконував обов'язки прес-аташе, часто зустрічався з пресою, давав журналістам інтерв'ю, в яких пояснював радянську позицію¹².

Х. Раковський добре розумівся на тодішніх міжнародних відносинах. Їдучи до Генуї, він був переконаний, що досягти політичних домовленостей з Францією і Великою Британією не вдасться. Але був упевнений, що участь у конференції треба брати. 21 лютого 1922 року, в інтерв'ю німецькій газеті «Фосіше Цайтунг», він сказав, що «позиція радянських республік в Генуї залежатиме від позиції, яку західні держави займуть щодо них»¹³. Зі свого боку, закордонне відрядження Х. Раковський планував використати

на предмет укладення із Заходом для УСРР економічних угод. Він цікавився можливістю купити посівні зернові культури, а також продати за кордон українське вугілля та руду. Таким чином, ним було запропоновано концепцію: продукти сільського господарства в обмін на промислову сировину. Водночас, не відкидалась можливість реалізації окремих зовнішньополітичних завдань¹⁴.

Цікаво, що саме Х. Раковському доручили напередодні Генуезької конференції провести неофіційні консультації з французьким і британським урядами. У лютому 1922 року він відвідав Берлін і Прагу, проте, ні французи, ні британці на контакт не пішли. Через відсутність документів детальної інформації про перебування Х. Раковського у Берліні та Празі не має.

Через це нині дослідники схильні перебільшувати роль представника УСРР у підписанні 16 квітня 1922 року Рапальського договору між РСФРР і Німеччиною. С. Кульчицький вважає внесок Х. Раковського ледь не визначальним¹⁵. Така оцінка обумовлена нотою німецького МЗС від 16 квітня 1923 року. В ній, один з його керівників А. Мальцан, вітаючи голову РНК УСРР з річницею укладення Рапальської угоди і дякуючи за об'ємну й плідну роботу під час радянсько-німецьких переговорів, назвав Х. Раковського «духовним батьком Рапалло»¹⁶. Професіоналізм його роботи на конференції відзначив і ВУЦВК. 30 травня 1922 року він подякував Х. Раковському за продуктивну працю в Генуї й водночас висловив йому довіру як голові РНК УСРР¹⁷.

Хоча, треба визнати, що підготовча робота Х. Раковського в Берліні (там він давно мав зв'язки з німецькими соціал-демократами), неабияке уміння проводити переговори сприяли успіху радянської дипломатії. Але не більше, бо всі остаточні рішення приймав уряд РСФРР. Більше того, не поступливість у фінансово-економічних і політичних питаннях Франції і Великої Британії, зумовили закономірне укладення Росією угоди з Німеччиною.

У роботі Гаазької конференції (червень-липень 1922 року), голова РНК і НКЗС УСРР участі не брав. Російську делегацію очолив заступник наркома закордонних справ РСФРР – М. Литвинов.

Черговою міжнародною конференцією, в якій взяла участь УСРР була Лозаннська (листопад 1922 – липень 1923 рр.), присвячена проблемі чорноморських проток. Восени 1922 року західні держави, зокрема, Велика Британія, запросили чорноморські, в тому числі й радянські, країни для переговорів з приводу режиму проток. Британія бажала, щоб через протоки прохід був вільним для усіх, в тому числі військових, кораблів. Зважаючи, що після Першої світової війни саме вона мала найчисельніший й найпотужніший у світі ВМФ, це надавало їй перевагу над іншими країнами. Але Захід розумів, що вирішити питання проток Босфор

і Дарданелли без участі усіх прибережних держав неможливо. У цьому позиції Заходу й УСРР (нота НКЗС УСРР до урядів Великої Британії, Франції, Італії від 4 жовтня, постанова ВУЦВК від 11 жовтня 1922 року) збігалися¹⁸.

30 жовтня 1922 року політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову: «вважати необхідним, щоб на конференції з близькосхідного питання РСФРР була представлена єдиною делегацією з повноваженнями від республік». Висловлювалось також бажання, щоб у тих комісіях, які визначатимуть відносини між балканськими країнами та радянськими республіками, були представники від останніх. 20 листопада політбюро ЦК КП(б)У підтвердило свою позицію сформулювати спільну делегацію з представників радянських України, Росії та Грузії, які мали вихід до Чорного моря. Тепер, маючи запрошення на конференцію, УСРР відмовилися від самостійної участі у ній. Вирішила це, без сумніву, РСФРР¹⁹.

До речі, серед ймовірних керівників єдиної радянської делегації обговорювалась кандидатура Х. Раковського (лист М. Литвинова до Й. Сталіна від 31 жовтня 1922 року). Заступник наркома закордонних справ РСФРР був «за», бо вважав того потужним дипломатом, справжнім професіоналом. Але 2 листопада 1922 року політбюро ЦК РКП(б) затвердило керівником делегації Г. Чичеріна, а Х. Раковського, П. Мдівані і В. Боровського – її членами²⁰. 22 листопада НКЗС УСРР надіслав до Москви повноваження на право проводити від імені уряду УСРР переговори і підписувати договори²¹.

Як і до Генуї, до Лозанни була направлена єдина делегація, але цього разу вона була не російською, а спільною делегацією радянських республік, які мали вихід до Чорного моря. Іншими словами, УСРР та Грузинська СРР певним чином ззовні підвищили власний міжнародний статус.

Згодом уряд УСРР пробував переконати РСФРР, щоб його представника ввели до складу радянської делегації на міжнародну конференцію з питань роззброєння. Зокрема, М. Фрунзе апелював на дії М. Литвинова (лист до Сталіна від 6 грудня 1922 року), який вимагав, щоб УСРР надала повноваження на представництво інтересів УСРР співробітникам НКЗС РСФРР – В. Коппу і Лебедеву. Заступник голови уряду УСРР нагадував, що в серпні цього року НКЗС УСРР двічі виступав перед НКЗС РСФРР щодо співучасті УСРР²² в усіх нотах і переговорах з питань роззброєння. Він вмотивовував це – дотриманням конституційного права УСРР самостійно проводити зовнішню політику, а також практичною можливістю здійснювати нею дипломатичний тиск на сусідні Польщу й Румунію. М. Фрунзе назвав позицію НКЗС РСФРР (по цьому питанні на коллегії доповідав Я. Ганецький), яка відхилила українські вимоги, «нетаковною», і наполегливо прохав до-

пустити представників УСРР на конференцію. Делегатом від УСРР пропонували повпреда в РСФРР – М. Полоза. Повноваження для останнього були надіслані вже 6 грудня 1922 року.²³ Але представника УСРР так і не включили до складу делегації.

У цей період уряди УСРР і РСФРР пробували разом вирішити територіальні суперечки щодо Польщі й Румунії. Вони виступали із спільними до них нотами протесту²⁴. Зокрема, в травні 1922 року, коли польський уряд звернувся до Ради послів Антанти за дозволом приєднати Східну Галичину та Західну Волинь до Польщі, НКЗС УСРР розробив тактику дипломатичного тиску. Вона передбачала проведення щодо Польщі рішучої, але, водночас, не зухвалої, політики, зміст якої полягав не у претензіях на західноукраїнські землі (вони, відповідно до Ризького мирного договору від 18 березня 1921 року, офіційно перейшли до Польщі), а в інтересі вирішити долю українського населення Східної Галичини і Західної Волині. Політбюро ЦК КП(б)У схвалило (постанова від 18 вересня 1922 року) таку тактику і направило запит до РСФРР. Заступник глави НКЗС РСФРР Л. Карахан надіслав директиву зайняти щодо Польщі більш сувору позицію і спровокувати розрив Ризької мирної угоди не зважаючи на наслідки. НКЗС УСРР же пропонував бути більш поступовим. Наприклад, направити Польщі від імені уряду УСРР ноту протесту, в якій вимагати ліквідувати у м. Тарнові уряд УНР, (табори її інтернованої армії, припинення їхнього фінансування). РСФРР мала лише усно підтримати.

Л. Карахан був іншої думки, він наполягав, щоб нота виходила і від РСФРР. ЦК КП(б)У цього не підтримав і хотів, щоб росіяни брали участь у цьому лише технічно: подовжити полякам термін репатріації, провести з ними фінансові розрахунки. Самостійна дипломатична нота звернення уряду РСФРР, на підтримку УСРР, передбачалася лише в разі негативної відповіді Польщі²⁵.

14 березня 1923 року Рада послів Антанти погодилася, щоб західноукраїнські землі були, на правах автономії, приєднані до Польщі. Напередодні РСФРР офіційно підтримала ноту протесту РНК УСРР до урядів Франції, Великої Британії та Італії (13 березня 1923 року), заявивши, що без участі радянських Росії й України питання Східної Галичини та Західної Волині остаточно вирішеним ніколи не буде²⁶.

Під час організації в 1921 році радянсько-румунських переговорів уряд УСРР бажав мати у складі делегації свого представника. 29 липня 1921 року Х. Раковський (лист до Г. Чичеріна) вважав абсолютно не допустимим розпочинати у Варшаві з румунською делегацією переговори, коли на них ще не прибув представник УСРР – О. Шумський. Він вказав, що у них зацікавлена перш за все Україна, бо має з Румунією спільний державний кордон. Представника УСРР до радянської делегації, мабуть, так і не включили, бо 16 вересня 1921 року Х. Раковський знову звернувся з подібним листом до НКЗС РСФРР. У ньому прохав, щоб радянсько-румунські переговори щодо лиману р. Дністер, без участі УСРР, не відбувалися²⁷. У 1923 році, під час організації чергової спроби радянсько-румунських переговорів, коли вже було створено НКЗС СРСР, політбюро ЦК КП(б)У постановило про необхідність введення до складу союзної делегації представника від УСРР²⁸.

Отже, на відміну від двосторонньої міждержавної співпраці з іноземними країнами (хоча й під контролем РСФРР), до участі ж у міжнародній політиці (Генузькій, Гаазькій, Лозаннській та інших міжнародних конференціях) радянську Україну не допустили навіть на відстань «гарматного пострілу». Максимум на що погоджувався уряд РСФРР – ввести представника УСРР до складу російської чи єдиної для республік радянської делегації.

ПОСИЛАННЯ

(Endnotes)

¹ Хміль І. С. З прапором миру крізь полум'я війни. Дипломатична діяльність Української РСР (1917–1920 рр.). – К., 1962; Симоненко Р. Українська РСР у боротьбі проти імпералістичної агресії. – К., 1963; Шашевський Д. За мирні відносини капіталістичним світом. – К., 1963; Лещенко Л. Україна на міжнародній арені. – К., 1969; Волковинський В. М., Кульчицький С. В. Християн Раковський: Політичний портрет. – К., 1990; Гросул В. Я. Раковский Х. Г. – революционер, дипломат, публицист // Новая и Новейшая история. – М., 1988. – №6. – С.167 – 172; Мельниченко В. Ю. Х. Г. Раковский і державні відносини Радянської України з Радянською Росією (1919 – 1920 рр.) // УІЖ. – 1989. – №3. – С. 34–45.

² Салыга Л. П. Х. Г. Раковский и проблемы национально – государственного строительства на Украине (1918 – 1923 гг.): Автореф. ... канд. истор. наук. – К., 1992; її ж: Боротьба Х. Г. Раковського за розширення прав України під час конституційного оформлення СРСР (травень – липень 1923 р.) // УІЖ. – 1992. – № 1. – С. 115–124; Держалюк М. С. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917 – 1922 рр. – К., 1998; Мельниченко В. Е. Раковский против Сталина. – М., 1991; його ж: Христиан Раковский: неизвестные страницы жизни и деятельности. – К., 1992; Головкин В. А., Станчев М. Г., Чернявский Г. И. Между Москвой и Западом: Дипломатическая деятельность Х. Раковского. – Х., 1994; Литвин В. Україна: міжвоєнна доба. – К., 2003; Павленко В. В. Українсько–болгарські взаємини. 1918 – 1939 рр.: Дис. ...

- докт. іст. наук. – К., 1996. – С. 109; Кульчицький С. Як вирішувалося «українське питання». Чи була радянська Україна в 1917–1922 роках незалежною? // Політика і час. – К., 1994. – № 9. – С. 57–63, № 10. – С. 69–74, № 11. – С. 66–72, № 12. – С. 64 – 70; його ж: УСРР в добу нової економічної політики (1921–1928 рр.). – К., 1995; Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 - 1928). – К., 1996; Християн Раковський на чолі зовнішньополітичного відомства УСРР // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – К., 1998. – Вип. 1. – С. 88–91; Радянська зовнішня політика у міжвоєнний період // Політична історія України. XX століття: В 6 т. – К., 2003. – Т. 3: Утвердження радянського ладу в Україні (1921 – 1938 рр.). – С. 21–82; Кульчицький С., Павлюк О., Кірсенко М. Європейська дипломатія та Україна у міжвоєнний період (1921 - 1939) // Нариси історії дипломатії України. – К., 2001. – С.397 – 490; Табачник Д. Україна на шляху у світ. Керівники зовнішньополітичних відомств України в 1917 – 1996 рр. (Біографічні нариси, документи і матеріали): Навчальний посібник. – К., 1996; його ж: Історія української дипломатії в особах: Навчальний посібник. – К., 2004; Українська дипломатія: Нариси історії (1917–1990 рр.): Навчальний посібник. – К., 2006; Веденєєв Д. Нігілізм тут недоречний. Історія дипломатичної служби Радянської України 1917–1923 років // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 88–95; Веденєєв Д., Будков Д. Особливості зовнішньополітичного курсу та формування міжнародного відомства Радянської України (1918–1923 рр.) // Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної України в 1917 – 1923 роках. – К., 2006. – С.192 – 217; Будков Д. Міжнародно-інформаційна діяльність УСРР (1917–1923 рр.) // Україна дипломатична: Науковий щорічник – К., 2003. – Вип.3. – С.306–326.
- ³ Карр Э. История Советской России. Большевицкая революция 1917 – 1923: В 2 Кн. – М., 1990; його ж: Русская революция. От Ленина до Сталина. 1917 – 1929. – М., 1990; Верт Н. История Советского государства. 1900 – 1991. – М., 1999. – С.167–168; Конт Ф. Революция и дипломатия. Документальная повесть о Христиане Раковском. – М., 1991.
- ⁴ Конституційні акти України 1917 – 1920: Невідомі Конституції України. – К., 1992. – С.227.
- ⁵ Юрійчук Є. П. Становлення і характер радянської влади в Україні: історико-правові аспекти (1917–1922 рр.): Дис. канд. істор. наук. – Чернівці, 1997. – С.145; Марценюк Л. М. Українська радянська державність в контексті реалізації більшовицької моделі централізованої держави 1918–1929 рр. (історичні аспекти проблеми): Автореф. дис. канд. істор. наук. – К., 1998. – С.10.
- ⁶ Див. детальніше: Купчик О. Р. Дипломатична діяльність уряду УСРР (1919–1923 рр.): Матеріали й методичні рекомендації до лекції студентам гуманітарних факультетів. - К.: Науковий світ, 2008. – 64 с.; його ж: УСРР в системі радянської зовнішньої політики: Матеріали й методичні рекомендації до лекції студентам гуманітарних факультетів. – К.: Науковий світ, 2008. – 48 с.
- ⁷ ЦДАВО України. – Ф.4. – Оп.1. – Спр.45. – Арк.152зв.; Спр.616. – Арк.38 – 38зв.
- ⁸ Там само. - Спр.15. – Арк.229 – 232; Спр.46. – Арк.8 – 9; Спр.89. – Арк.234. – Спр.572. – Арк.144.
- ⁹ ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп.20. – Спр.1486. – Арк.14; Спр.1717. – Арк.37.
- ¹⁰ ЦДАВО України. – Ф. Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.91. – Арк.4 – 5; Спр.700. – Арк.9.
- ¹¹ История дипломатии: В 5 т. / Под ред. А. А. Громыко. – М., 1965. – Т. 3. – С.258
- ¹² Румянцев В. О. Українська державність у 1917 – 1922 рр.: національно – демократична і радянська альтернативи: Дис. д-ра юрид. наук. – Харків, 1998. – С. 316.
- ¹³ Гетьманчук М. П. «Українське питання» в радянсько – польських відносинах 1920 – 1939 рр. – Львів, 1998. – С.135.
- ¹⁴ Історія України: нове бачення: В 2 т. – К., 1995. – Т. 2. – С. 173.
- ¹⁵ ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.71. – Арк.24 – 24 зв.
- ¹⁶ Про радянську делегацію // Вісти ВУЦВК. – 1922. – 20 трав.
- ¹⁷ Раковський Х. Про Генуезьку конференцію // Вісти ВУЦВК. – 1922. – 21 лют.
- ¹⁸ Раковський Х. Генуезька конференція // Вісти ВУЦВК. – 1922. – 28 січ.
- ¹⁹ Кульчицький С. Як вирішувалося «українське питання». Чи була радянська Україна в 1917 – 1922 роках незалежною? // Політика і час. – К., 1994. – №11. – С.67.
- ²⁰ Роковини Рапалльської угоди // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 4 трав.
- ²¹ Друга сесія ВУЦВК // Вісти ВУЦВК. – 1922 р. – 30 трав.
- ²² Фрунзе М. Становище на Близькому Сході // Вісти ВУЦВК. – 1922. – 17 жовт.
- ²³ ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.572. – Арк.166, 183.
- ²⁴ Головкин В. А., Станчев М. Г., Чернявський Г. И. Между Москвой и Западом. – Х., 1994. – С. 123.
- ²⁵ ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр. 617. – Арк.3 – 4.
- ²⁶ Спр.572. – Арк. 200
- ²⁷ Дубрава О., Овсій І. Наперекір правді і здоровому глузду. Проблеми встановлення державного кордону між Україною та Російською Федерацією 1918 – 1924 рр. // Політика і час. – 1999. - №4. – С.86.
- ²⁸ ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. - Спр.40. – Арк.57; Спр.572. – Арк.117; Спр.591. – Арк.27, 76, 94, 189 – 190, 195; Спр.604. – Арк.268 – 268зв.; Спр.628. – Арк.250 – 250зв.; Спр.675. – Арк.162, 184.

of Ukraine.

The present article provides analysis of Ukrainian SSR in Soviet international politics in early 1920`s. The analysis of the diversified approach from the side of the soviet management concerning the powers of the Ukrainian SSR in the international conferences and bilateral negotiations is given in the article.

Key words: soviet republics, foreign policy, soviet diplomacy, Ukrainian SSR soviet delegation, diplomatic relations, international conference, memorandum, financial and economic commission, press-attaché, political arrangements, Rapallo treaty, Hague conference, Lausanne conference, Genoa conference, Antanta, protest note.

Купчик О. Р., Прокопчук Л. В. УСРР в советской международной политике/ Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко; Дипломатическая академия Украины при МИД Украины.

Проанализировано участие Украинской ССР в советской международной политике в начале 1920х годов. Подан анализ диверсифицированного подхода со стороны советского руководства по предоставлению полномочий делегации УСРР на международных конференциях и двусторонних переговорах.

Ключевые слова: Совнарком, советские республики, внешняя политика, советская дипломатия, советская делегация, УСРР, РСФСР, дипломатические отношения, международная конференция, меморандум, финансово-экономическая комиссия, пресс-атташе, политические договоренности, Рапалльский договор, Гагская конференция, Лозаннская конференция, Генуэзская конференция, Антанта, нота протеста.

Стаття надійшла до редколегії 25.09.2009

Прийнята до друку 12.10.2009